

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI			
2026-2027 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI 5. SINIF DÜŞÜNME EĞİTİMİ DERSİ			
1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAVI (ÖRNEK SENARYO - CEVAP ANAHTARLI ÇALIŞMA FORMU)			
Öğrencinin Adı Soyadı:		Aldığı Puan:	/ 100
Sınıfı / Şubesi - No:	5 / No:	Sınav Süresi:	40 Dakika (1 Ders Saati)

Öğretmen ve Öğrenci Bilgilendirmesi: Sorular 5. sınıf "Düşünme ve Düşünme Süreci" 1. ünite kazanımlarına dayalı açık uçlu sorulardan ve altlarında doğrudan puanlama ölçütlü örnek cevaplardan oluşmaktadır.

KAZANIM 1.1 1. Soru: Zihinsel Etkinlikler (Duyum ve Algı)

15 Puan

"Duyum" ve "Algı" kavramlarını tanımlayarak, mutfaktan gelen bir kurabiye kokusu üzerinden aralarındaki farkı günlük yaşam örneğiyle açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

- **Duyum:** Duyu organları vasıtasıyla dış dünyadan gelen uyarıcıların fark edilmesi ve izlenim edinilmesidir (ihlas). Örnek: Burnumuza tatlı bir kokunun gelmesi.
- **Algı:** Alınan duyuların zihinde anlamlandırılması, bilincine varılması ve tanınmasıdır (idrak). Örnek: Alınan kokunun annemizin pişirdiği "elmalı tarçınlı kurabiye" olduğunu anlamak.

Puanlama: Duyum tanımı ve örneği 7.5 p; Algı tanımı ve örneği 7.5 p.

KAZANIM 1.1 2. Soru: Zihinsel Güçler (Hafıza ve İmgelem)

15 Puan

"Hafıza" ve "İmgelem" (hayal gücü) kavramlarını kısaca açıklayınız. Bu iki zihinsel etkinliğin birbirinden temel farkı nedir?

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

- **Hafıza (Bellek):** Geçmişte yaşanan olayları, öğrenilen bilgileri ve deneyimleri zihinde saklama ve gerektiğinde hatırlama gücüdür.
- **İmgelem:** Daha önce algılanmış veya zihinde tasarlanmış varlıkları, o an karşımızda bulunmadığı hâlde zihinde canlandırabilme yetisidir.
- **Temel Fark:** Hafıza geçmişte var olan ve öğrenilmiş bilgileri geri çağırırken; imgelem yeni, henüz var olmayan veya zihinde kurgulanan durumları hayal eder.

Puanlama: Hafıza açıklaması 5 p; İmgelem açıklaması 5 p; Aralarındaki fark 5 p.

KAZANIM 1.1 3. Soru: Düşünmenin İtici Gücü Olarak Merak

15 Puan

Düşünme eğitiminde **merak** duygusu neden çok önemlidir? "*İnsan hayatında merak duygusu olmasaydı neler değişirdi?*" sorusunu bilim ve günlük yaşam açısından iki gerekçeyle açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

Merak, öğrenme isteğini ve sorgulamayı başlatan en temel zihinsel kıvılcımdır. Merak olmasaydı:

1. **Bilimsel Gelişmeler Dururdu:** İnsanlar doğa olaylarını ve evreni araştırmaz, tıp ve teknolojiye yeni icatlar ve keşifler yapılamazdı.
2. **Problem Çözme ve Gelişim Olmazdı:** Karşılaşılan sorunlara alternatif çözümler aranmaz, toplumlar bilgi ve kültür yönünden ilerleyemezdi.

Puanlama: Merakın düşünmedeki rolü 5 p; İki somut gerekçe 10 p (her biri 5 p).

KAZANIM 1.1 4. Soru: Metabilişsel Düşünme (Dur - Düşün - Söyle)

10 Puan

Ders içi etkinliklerimizde uyguladığımız "**DUR - DÜŞÜN - SÖYLE**" kuralının basamaklarını açıklayarak, bu kuralın aceleci kararlar almayı nasıl engellediğini yazınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

- **Dur:** Bir durum veya soruyla karşılaşıldığında ilk tepkiyi hemen vermeden duraklamak.
 - **Düşün:** Durumu analiz etmek, geçmiş bilgileri hatırlamak, sonuçları tartmak ve akıl yürütmek.
 - **Söyle:** Zihinde süzülen en doğru ve mantıklı fikri nazikçe ifade etmek.
- Bu yöntem bireyin fevri, düşünülmemiş ve kırıcı tepkiler vermesini önleyerek akılcı ve nitelikli kararlar almasını sağlar.

Puanlama: Basamakların doğru tanımlanması 5 p; Dürtüselliği önleme katkısı 5 p.

KAZANIM 1.2 5. Soru: Parçadan Bütüne / Bakış Açısı (Fil Hikâyesi Analizi)**15 Puan**

Ders kitabımızdaki "*Fil Nasıl Bir Şeydir?*" metninde, karanlık ahırdaki insanlar filin tuttukları farklı kısımlarına göre (hortumunu su oluğuna, kulağını yelpazeye, bacağını direğe) benzetmişlerdir. **İnsanların aynı nesneyi tamamen farklı tarif etmelerinin zihinsel nedenini** açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

İnsanlar nesnenin tamamını göremedikleri için yalnızca kendi duyumladıkları sınırlı parçaya odaklanmış ve geçmiş hafızalarındaki bilgilerle eşleştirerek eksik bir algıya ulaşmışlardır. Bu durum tek bir bakış açısıyla gerçeğin tamamına ulaşamayacağını; olayları doğru kavramak için bütüncül düşünme ve aydınlatıcı bilgiye (ışığa/akla) ihtiyaç duyulduğunu gösterir.

Puanlama: Parçacı algı ve hafıza etkisini açıklama 7.5 p; Bütüncül bakış açısı çıkarımı 7.5 p.

KAZANIM 1.2 6. Soru: Farklı Algılama ve Zihinsel Farklılıklar**15 Puan**

Öğretmen sınıftaki tüm öğrencilerden bir "**çiçek**" veya "**kelebek**" resmi çizmelerini istediğinde herkesin birbirinden çok farklı çizimler yapmasının nedenlerini zihinsel süreçler açısından değerlendiriniz.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

Her bireyin geçmiş yaşantıları, deneyimleri, hafızasında biriktirdiği anılar, ilgi alanları ve imgelem (hayal gücü) dünyası birbirinden farklıdır. Aynı kelime her zihinde farklı duygusal ve görsel çağrışımlar uyandırır. Bu durum düşünmenin ve algılamanın kişiye özgü ve zengin bir yapıda olduğunu gösterir.

Puanlama: Deneyim ve hafıza çeşitliliği 7.5 p; İmgelem ve öznel algı vurgusu 7.5 p.

KAZANIM 1.2 7. Soru: Düşünme Edimleri (Kavrama ve Basitleştirme)**15 Puan**

"Kavrama, bilginin sadece ezberlenmesi değil, zihne yerleşmesidir. Bir konuyu kavrayıp kavramadığımızı anlamanın en iyi yolu onu basitleştirmektir." Bu tanımdan yola çıkarak ezberlemek ile kavramak arasındaki farkı yazınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

Ezberlemek bilginin içeriğini anlamadan sadece kelimelerini akılda tutmaktır; ezberlenen bilgi çabuk unutulur ve başka durumlara uygulanamaz. Kavramak ise bilginin nedenlerini anlamak, onu zihindeki eski bilgilerle ilişkilendirmek ve o konuyu küçük bir çocuğa bile anlatabilecek kadar basitleştirip kendi cümlelerimizle ifade edebilmektir.

Puanlama: Ezber ile kavrama arasındaki ayrım 7.5 p; Kendi cümleleriyle basitleştirebilme ölçütü 7.5 p.

MEB ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME KAZANIM & PUAN DAĞILIM TABLOSU

Soru No	Kazanım Açıklaması	Bilişsel Düzey	Puan Değeri
1. Soru	Düşünme sürecinde duyum ve algı kavramlarını ayırt eder, örneklendirir.	Kavrama / Analiz	15 Puan
2. Soru	Hafıza ve imgelem gibi zihinsel güçleri tanımlar ve işlevlerini karşılaştırır.	Tanımlama / Karşılaştırma	15 Puan
3. Soru	Merak duygusunun düşünme ve bilimsel süreçlerdeki önemini açıklar.	Değerlendirme	15 Puan
4. Soru	Karar verme sürecinde "Dur-Düşün-Söyle" ilkesinin aşamalarını ve gerekliliğini kavrar.	Uygulama	10 Puan
5. Soru	Örnek metinden (Fil hikâyesi) yola çıkarak parçacı algının eksikliklerini analiz eder.	Analiz / Çıkarım	15 Puan
6. Soru	Bireylerin dünyayı farklı algılamalarının altında yatan zihinsel sebepleri yorumlar.	Yorumlama	15 Puan
7. Soru	Kavrama becerisini ezberden ayırarak basitleştirme ve aktarma gücüyle ilişkilendirir.	Sentez / Açıklama	15 Puan
TOPLAM PUAN:			100 Puan